

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำรงรักษาอัตลักษณ์ของชุมชนกลุ่มน้อย และศึกษาเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการดำรงรักษาอัตลักษณ์ของชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือ โดยเน้นศึกษาถึงกระบวนการในการดำรงรักษาอัตลักษณ์ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม (ในแต่ละช่วงเวลา)

การวิจัยเป็นแบบเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ ไม่เป็นทางการและแบบเจาะลึก ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล จำแนกแยกแยะประเด็นข้อมูลตามวัตถุประสงค์ วิเคราะห์และนำเสนอโดยการบรรยาย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ในเรื่องอัตลักษณ์ของชุมชนกลุ่มน้อยบ้านห้วยเฮี้ยะ หมู่ที่ 8 ตำบลปางมะผ้า อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้น พบว่ามีหลายอัตลักษณ์ เช่น อัตลักษณ์แบบดั้งเดิมที่แสดงออกทางกายภาพ คือการแต่งกายประจำเผ่าด้วยชุดสีดำ มีภาษาพูดเฉพาะของชนเผ่ามีวัฒนธรรม และประเพณีของชนเผ่าที่จัดขึ้นในทุกปี ส่วนอัตลักษณ์ที่เป็นนามธรรมอยู่ภายในที่แสดงออกผ่านการปฏิบัติคือการมีพฤติกรรม บุคลิกภาพ และลักษณะนิสัยที่ถ้อยทีถ้อยอาศัย มีความเป็นพี่เป็นน้อง เป็นเครือญาติ ให้การช่วยเหลือแบ่งปันผู้ด้อยโอกาส และการให้คุณค่าและให้ความเคารพต่อผู้อาวุโสรวมถึงทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชน อัตลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นใหม่คือ อัตลักษณ์การประนีประนอม อ่อนน้อมถ่อมตน ไม่โอ้อวด ไม่แข่งขัน เป็นมิตรได้กับทุกคน และอัตลักษณ์ตามสมัยนิยมของคนรุ่นใหม่ อัตลักษณ์เหล่านี้เกิดขึ้นและกลืนไหลไปตามสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงเวลาดังแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

แต่ละอัตลักษณ์ถึงแม้จะเกิดขึ้นในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน แต่ทุกอัตลักษณ์เป็นอัตลักษณ์ที่มีรากฐานมาจากความคิด ความเชื่อที่ผูกติดกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และความรู้ภูมิปัญญาดั้งเดิมของชนเผ่าที่สั่งสมมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ และชุมชนได้มีการสร้างกระบวนการเรียนรู้และสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาจนถึงปัจจุบัน อัตลักษณ์เหล่านี้ ถือได้ว่าเป็นศักยภาพของชุมชน ที่ชุมชนสามารถดำรงรักษาเอาไว้ได้อย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน โดยมีกระบวนการในการดำรงรักษาที่ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักที่สำคัญสามประการคือ *ประการแรก* การมีฐานความคิดที่ดำรงถึงความมั่นคง ความเป็นปึกแผ่นของชุมชนเป็นที่ตั้ง *ประการที่สอง* มีกลไกของชุมชนที่ถือเป็นเสาหลักค้ำยันหมู่บ้านตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทำหน้าที่อย่างเข้มข้น และ*ประการที่สาม* การมีวิธีการสร้างการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อให้เห็นถึงคุณค่าของการดำรงรักษาอัตลักษณ์ของชนเผ่า

ผู้วิจัยพบว่า เงื่อนไขที่ทำให้เกิดการดำรงรักษาอัตลักษณ์ดังกล่าวข้างต้น มีทั้งเงื่อนไขที่เกิดจากภายใน คือ การมีต้นทุนเดิม (ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี ความรู้ภูมิปัญญา) อยู่สูง การมีกระบวนการสร้างการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การมีผู้นำผู้อาวุโสที่เป็นกลไกหลักของชุมชนทำหน้าที่อย่างเข้มแข็ง และความต้องการได้รับการยอมรับให้ชุมชนมีสถานะตามกฎหมายของประเทศไทย ส่วนที่เป็นเงื่อนไขภายนอกคือ การถูกรอบงำและข่มเหงรังแกจากบุคคล/หน่วยงานภายนอกที่พยายามเข้าไปครอบงำทางอำนาจเหนือชุมชน และการรุกรานของกระแสบริโภควัตถุ ของระบบทุนนิยมเสรี

เมื่อชุมชนห้วยเฮี้ยะสามารถดำรงรักษาอัตลักษณ์ของชุมชนเอาไว้ได้ จึงส่งผลให้คนในชุมชนห้วยเฮี้ยะมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการพึ่งพาช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชนได้รับการดูแลรักษา วัฒนธรรม ประเพณี และความรู้ภูมิปัญญาที่เป็นคุณค่าของชุมชนได้รับการสืบทอด และมีพื้นที่ทางสังคมให้อยู่ ให้ยืน ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นชุมชนที่มีคุณค่า ในสายตาของชุมชนอื่น ๆ

The objectives of this qualitative research were to study the maintenance of ethnic identity of northern communities, and the conditions relating to such maintenance of ethnic identity. The researcher focused on studying the identity maintenance process amidst social changes during several time periods.

In this qualitative research, data were collected by the use of participant and non-participant observations, formal and informal interviews, and in-depth interviews. The collected data were examined, then, categorized according to the research objectives, analyses and descriptively presented.

The research results were as follows.

The researcher selected the ethnic community of Ban Houy Hia, Moo 8, Pang Ma Pa Sub-district, Pang Ma Pa District, Mae Hongson Province for this field study. In this community it was found that there were still various physical identities, such as black tribal dress, local tribal language, and annually organized cultural and traditional activities. Other abstract identities shown were behaviors, personality, and characteristics such as brotherhood and kinship, values, respect for seniors and nature and community environment. Newly created identities found included compassion, submissiveness, tendency not to boast, friendship to all and fashionable identities of the new generation's. Those identities emerged and changed according to the changing situations from past to present.

Although, each identity existed within the different changing situations, it has been emerged from the conceptual bases of folkways, culture, traditions and local wisdoms of tribal people that have been gathered, synthesized and socialized for generations. Those identities could be the community potential capacity, secured by the community with the continuous process with three main elements. Those were firstly, a strong conceptual base and strong community settlement, secondly, functional mechanism of the community, and thirdly, creation of a variety of learning methods for identity value judgment of the tribe.

The researcher found that the conditions to maintain those above mentioned identities consisted of internal and external conditions. The internal ones consisted of the old capitals such as beliefs, cultures, traditions, and local wisdoms, including a continuity of learning process production, functions as the main development mechanism of senior leaders, and needs of legal acceptance as a community by Thai law. The external conditions were the authoritative controls and attempts over the community made by outside persons and organizations, and also materialism consumption behaviors' trend toward the community.

When Maehia community could secure its identity, its members could have good relation to one another with mutual reliability, while its resources and environment have been conserved as well as its culture, tradition and valuable local wisdom.